

ПОЛТАВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії та суспільних наук

Лекція з навчальної дисципліни
«Історія України»

**Тема 10. Україна і світ:
геополітичні фактори,
зовнішньополітичні орієнтири
на сучасному етапі.**

План

1. Суспільно-політичні трансформації в незалежній Україні. Революція Гідності 2013-2014 рр.
2. Суспільно-політичне і соціально-економічне становище України в умовах «гібридної війни». Відновлення автокефалії православної церкви в Україні.
3. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України.
4. Етнополітичні аспекти української історії новітнього періоду. Сучасна Україна в загальноєвропейському і світовому розвитку.

1. Суспільно-політичні трансформації в незалежній Україні. Революція Гідності 2013-2014 рр.

Суспільно-політичні трансформації в незалежній Україні.

Революція гідності в Україні 2013–2014 рр., в ході якої було повалено авторитарний режим В. Януковича, відкрила можливість побудови в нашій державі справжнього європейського, громадянського суспільства, стержнем якого є демократичний політичний режим.

Ще під час перебування України в складі СРСР розпочався процес трансформації українського суспільства, тобто переходу від одного типу суспільства до іншого – в нашому випадку від тоталітаризму до демократії. В політичній науці такі процеси визначають також через поняття «транзит», «перехід», «трансформація». Вони охоплюють зміни в усіх сферах суспільного життя, насамперед у політичній. Основою її змін служить ***трансформація політичного режиму – від тоталітарно-автократичного до демократичного.***

В трансформації політичного режиму України можна виділити чотири основних періоди:

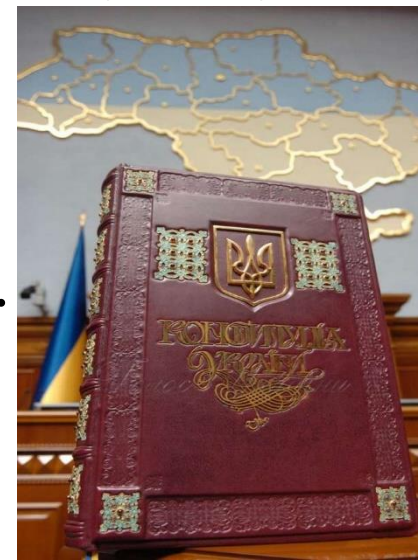
- 1) кінець 1980-х – 1996 р.;
- 2) 1996–2005 рр.;
- 3) 2005–2010 рр.;
- 4) 2010–2014 рр.

В межах **першого періоду** трансформації політичного режиму в Україні (кінець 1980-х – 1996 р.) відбувалася руйнація тоталітаризму, зародження деяких демократичних елементів функціонування політичного режиму: відсутність політичних репресій, зародження ідеологічного та політичного плюралізму і поява на цій основі політичних партій, свободи слова, відносно демократичних виборів на різних рівнях влади.

Одночасно відбувалося законодавче забезпечення цих змін, яке в цілісному загальному вигляді завершилося прийняттям нової Конституції в 1996 р. Домінуючими тенденціями цього періоду були демократичні, які включали в себе певні елементи охлократичності.

Прийняття демократичної Конституції не стало показником того, що в країні повністю утвердився демократичний режим. Один із головних елементів демократичного режиму – це домінування і дотримання закону в усіх сферах суспільного життя.

Вищезазначене сукупно з широкими президентськими повноваженнями, визначеними новою Конституцією, стали однією з причин того, що протягом 1996–2004 рр., у рамках **другого періоду** трансформації функціонування політичного режиму почали не тільки домінувати авторитарні тенденції, а й фактично сформувався авторитарний режим Президента Л. Кучми в одному з його найгірших проявів – кланово-олігархічному.

В цей період відбулося згортання навіть тих демократичних елементів у функціонуванні політичного режиму, які сформувалися протягом попереднього періоду, зокрема обмеження свободи слова, перманентне застосування репресій стосовно політичних опонентів, концентрація влади в руках президентського оточення.

Кульмінацією кучмівського авторитаризму можна вважати масові порушення під час президентських виборів 2004 р. Вони засвідчили недотримання правлячою елітою демократичних норм у політичній діяльності та стали однією з головних причин Помаранчевої революції 2004 р.

Революція започаткувала **третій період** трансформації політичного режиму в Україні, створивши умови та можливості для прискорення формування справжнього демократичного ладу. Але, попри зовнішні вияви демократизації, внутрішню динаміку трансформації режиму було фактично законсервовано.

Так, за десять місяців 2005 р. Президент В. Ющенко видав 42 укази з грифом «Опублікуванню не підлягає», а Кабмін – 13 постанов і розпоряджень із грифом «Не для друку».

Зміна форми правління держави на парламентсько-президентську республіку, протиборство між В. Ющенком і Ю. Тимошенко повернули режимові ще й ознаки охлократичності, притаманні йому в перший період трансформації, і стали однією з причин реваншу В. Януковича в 2010 р. Проте, підсумовуючи цей період, справедливо було б зазначити, що демократичні тенденції в трансформації українського політичного режиму були домінуючими.

Прихід В. Януковича до влади зупинив демократичні тенденції та призвів до зворотного процесу і руху до авторитаризму. Його початком стало скасування Конституційної реформи 2004 р. в жовтні 2010-го і повернення до моделі президентсько-парламентської форми правління. Мета цього кроку більш ніж зрозуміла – це концентрація державної влади, виконавчої вертикалі в одних руках, що є притаманним для авторитаризму. За три роки перебування при владі В. Януковичу вдалося підпорядкувати собі не лише судову владу, яка характеризувалася корумпованістю та залежністю від чиновництва, а й законодавчу. Україна, за прикладом Росії й Білорусі, швидкими темпами почала наближатися до авторитаризму. Авторитарні тенденції в динаміці трансформації політичного режиму перемогли демократичні.

Вже в березні 2013 р. українські політологи констатували той факт, що трирічне правління Президента Януковича призвело як до трансформації моделі державного управління, так і зміни типу політичного режиму, який характеризувався відходом від демократичних цінностей.

«Добудувати» авторитаризм В. Янукович та його оточення вирішили прийняттям т. зв. «законів 16 січня» 2014 р. під час Революції гідності для «викорінення демократії» та громадянських свобод. Розстріл демонстрантів у трагічні дні лютого 2014 р. можна вважати апогеєм сформованого клептократичного авторитаризму. Знаковим став і той факт, що політична кар'єра В. Януковича завершилася так, як і багатьох збанкрутілих авторитарних диктаторів – утеча з країни з награваним добром. Враховуючи це, згідно з існуючими класифікаціями авторитаризму в політології, можна визначити політичний режим В. Януковича як авторитарний та олігархічно-клептократичний.

Таким чином, динаміка трансформації політичного режиму в пострадянській Україні мала суперечливий і непрогнозований характер. Авторитарні тенденції перебували в стані протиборства з демократичною альтернативою і в цьому контексті перехідний період означав швидше невизначеність остаточних результатів їхнього змагання, незавершеність суперечливості і непослідовності самої трансформації режиму. Все це і визначає особливість посттоталітарного періоду та трансформації політичного режиму України порівняно з іншими посттоталітарними державами.

Революція Гідності 2013-2014 рр.

Події, що пробудили Україну!

30 листопада 2013 р.
Перший силовий розгін «Беркутом» мирних протестувальників Євромайдану, побиття студентів

16 січня 2014 р. Ухвалення пропрезидентською більшістю Верховної Ради законів, які обмежували громадянські права («диктаторські закони»)

20 лютого 2014 р.
«Кривавий четвер» – трагічна загибель десятків протестувальників у Києві

25 травня 2014 р.
Позачергові вибори. Обрання П. Порошенка Президентом України

2013

2014

21 листопада 2013 р.
Виступ протестувальників у Києві із закликами не відмовлятися від євроінтеграційного курсу – початок Євромайдану

8 грудня 2013 р.
«Марш мільйона» – найчисельніше віче на Майдані Незалежності у Києві

18–20 лютого 2014 р. Штурм («зачистка») Майдану силовиками

22 лютого 2014 р. Ухвалення Верховною Радою України постанови «Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів Президента України»

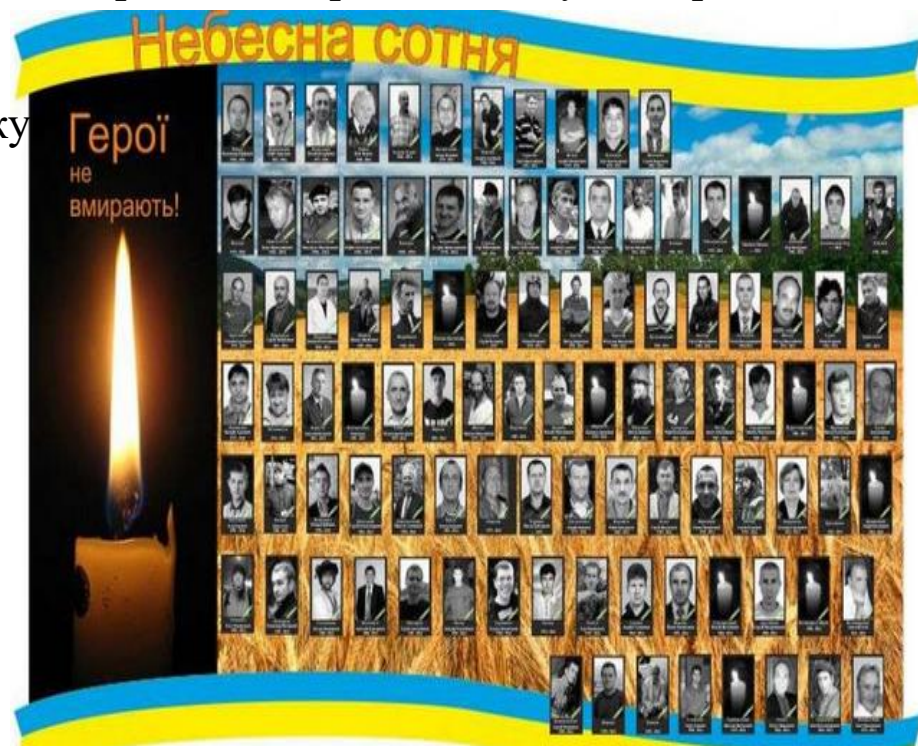

Реакція українського громадянського суспільства на загрозу втрати державного суверенітету внаслідок утягування країни до Митного та Євразійського союзів - об'єднань, у яких домінувала Росія, започаткувала знакові події у новітній історії не лише України, а і Європи та світу.

Революція Гідності, у яку переріс Євромайдан, стала можлива завдяки героїзму й самопожертві десятків тисяч українських громадян. Організовані в сотні загони самооборони успішно протистояли озброєному до зубів напівкримінальному режиму Януковича. Загалом на центральних вулицях Києва у грудні 2013 р. - лютому 2014 р. загинуло 107 протестувальників, названих Небесною Сотнею. Небесна Сотня - українські патріоти, які віддали своє життя, обстоюючи права і свободи вільної людини, гідне майбутнє своєї країни.

Кожній жертві режиму було присвоєно звання Героя України. Іменем Небесної Сотні названі десятки вулиць і площ. 22 червня 2014 р. з'явився указ Президента України про заснування

ордену Героїв Небесної Сотні
- для відзначення осіб «за громадянську мужність, патріотизм, відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, активну благодійну, гуманістичну, громадську діяльність в Україні, самовіддане служіння Українському народу, виявлене під час Революції Гідності (листопад 2013 - лютий 2014 року), інших подій, пов'язаних із захистом незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України».

2. Суспільно-політичне і соціально-економічне становище України в умовах «гібридної війни». Відновлення автокефалії православної церкви в Україні.

Після Революції Гідності прискорилося дерадяннізація країни. **У квітні 2015 р.** Верховна Рада України схвалила ініційований Українським інститутом національної пам'яті Закон **«Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».**

У країні розгорнулася масштабна декомунізація. До кінця 2016 р. було перейменовано понад 50 тис. назв вулиць і населених пунктів. Зокрема, Дніпропетровськ став Дніпром, а Кіровоград - Кропивницьким.

Верховна Рада перетворилася на проєвропейську, а проросійські сили парламенту втратили свій вплив. Україна повернулася до парламентсько-президентської моделі влади, коли повноваження глави держави обмежуються національною безпекою, зовнішньою політикою й балансувальними функціями щодо інших органів влади.

Президент України П. Порошенко зосередився на зовнішньополітичній діяльності. Тим більше, що Україні в умовах «гібридної війни» потрібна була консолідована допомога з боку цивілізованого світу.

За 777 днів перебування на посаді прем'єр-міністрові А. Яценюку вдалося досягти певних успіхів. Швидкими темпами здійснювалася модернізація Збройних Сил, створено Національну гвардію і Національну поліцію. Реструктуризація зовнішнього боргу зупинила загрозу дефолту. Припинився спад промислового виробництва. Україна вперше пережила зиму 2015-2016 рр. без постачання газу російським монополістом «Газпромом». Попри спротив Росії, було введено в дію Угоду про асоціацію з Євросоюзом включно з Угодою про зону вільної торгівлі. Запроваджено систему електронних закупівель ProZorro.

Березень 2014 р. Підписання в Брюсселі Президентом П. Порошенком політичної частини Угоди про асоціацію з Євросоюзом. У червні підписано її економічні розділи

5 січня 2019 р. Підписання Вселенським патріархом Варфоломієм Томосу про автокефалію Православної церкви України

У квітні 2016 р. прем'єр-міністром став голова парламенту Володимир Гройсман, а Верховну Раду очолив Андрій Парубій.

Першочергового реформування потребувала судова система, однак низка ухвалених законів, зокрема «Про відновлення довіри до судової влади» (квітень 2014 р.), «Про судову систему і статус суддів» (червень 2016 р.), не повернули довіри суспільства до судів і суддів.

Деструктивна роль урядів України за десятиліття перед Євромайданом, агресія Російської Федерації спричинилися до істотного погіршення економічного становища України. Валовий внутрішній продукт (ВВП) за 2013-2015 рр. скоротився з 183,3 до 90,6 млрд доларів США. Лише у 2016-2018 рр. почалося незначне зростання ВВП. В умовах війни різко загострилася небезпека антидержавної діяльності широко представленого в українській економіці російського капіталу.

Після падіння режиму Януковича в державній скарбниці майже не залишалося коштів на покриття витратної частини бюджету. На допомогу прийшов Міжнародний валютний фонд. Запозичення валюти з його ресурсів дало змогу відновити загальні золотовалютні резерви на рівні, який забезпечував відносну стабільність гривні. Загальні золотовалютні резерви скоротилися за 2014 р. з 20,4 до 7,5 млрд доларів, але в березні 2019 р. зросли до 20,6 млрд.

Особливістю економічного життя сучасної України є вкрай важке матеріальне становище працівників бюджетної сфери: науковців, викладачів загальноосвітньої та вищої шкіл, працівників охорони здоров'я і пенсіонерів.

Основною причиною цього є неприпустимо квола дерадянiзацiя сфер, у яких залучені мільйони працівників.

Після тривалих дебатів Верховна Рада України 19 жовтня 2017 р. дала старт медичній реформі, ухваливши Закон «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів».

Майже одночасно Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій». Він санкціонував осучаснення пенсій, тобто врахування інфляції останніх років для громадян, які давно вийшли на пенсію, з одночасним збільшенням питомої ваги відрахувань у Пенсійний фонд для громадян, що працюють.

За умов «гібридної війни» набуває особливої гостроти дерадянiзацiя систем оборони та національної безпеки. У червні 2017 р. Верховна Рада України ухвалила закон, що передбачає поглиблену співпрацю з НАТО для набуття в перспективі членства в цій організації. 21 лютого 2019 р. набув чинності закон, яким закріплено в Конституції України курс на членство в ЄС і НАТО.

У березні 2014 р. Президент України П. Порошенко підписав у Брюсселі політичну частину Угоди про асоціацію з Євросоюзом, а у червні - її економічні розділи.

Відновлення автокефалії православної церкви в Україні.

Для України є характерною надзвичайна інтенсивність релігійного життя. Ще у квітні 1991 р. Верховна Рада ухвалила Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації». Він визначив нове ставлення держави до церкви й дав можливість задовольняти релігійні потреби кожному вірянину. Релігійні організації вперше одержали право на просвітницьку, доброчинну, виробничу та іншу суспільно корисну діяльність. Держава зрівняла їх у правах із громадськими організаціями й надала їм права юридичної особи. Громадяни, релігійні переконання яких перешкоджали їм у проходженні дійсної строкової служби в армії, могли проходити альтернативну трудову службу. Закон передбачав також поступове повернення конфіскованої радянською державою церковної власності.

Кількість зареєстрованих релігійних громад на початок 2018 р. дорівнювала:

- *православних - 19 460,*
- *католицьких - 5192,*
- *протестантських - 10 438,*
- *іудейських - 363,*
- *мусульманських - 265.*

Християнська віра в Україні є домінуючою за чисельністю прибічників (вірян). На початку 2018 р. найбільше громад налічувала Українська православна церква Московського патріархату - 12 348.

Українській православній церкві Київського патріархату належало 5167 громад.

Мережа Української автокефальної православної церкви (УАПЦ) була найскромнішою - 1167 громад.

Католицькі конфесії представлені Українською греко-католицькою церквою (УГКЦ) - 3433 громади і Римо-католицькою церквою - 937 громад.

Панівна в західних областях України греко-католицька церква за чотири століття існування тісно зрослася з культурою, звичаями і традиціями місцевого населення. Упродовж 1990-х рр. вона повністю відновила довоєнну чисельність парафій. У 1996 р. Папа Римський Іван Павло II задовольнив прохання греко-католиків і поширив юрисдикцію глави УГКЦ (з 2001 р. ним був кардинал Любомир Гузар) на територію всієї України.

**Любомир Гузар
(1933-2017)**

Л.Кучма та Іван Павло II (Папа Римський)

Православ'я має в Україні найглибші історичні корені. Утім, у царські й радянські часи воно було зняряддям русифікації. Після здобуття Україною незалежності деякі політики підштовхували православних ієрархів до утворення окремої від Московського патріархату Української помісної церкви.

Політичні діячі на чолі з Президентом України Л. Кравчуком переконали патріаршого екзарха, митрополита Київського і Галицького Філарета розпочати утворення єдиної української православної церкви. Філарет почав діяти, але негайно наразився на відсіч з боку патріарха РПЦ Алексія II. У березні 1992 р. архієрейський собор РПЦ у Москві змусив Філарета покинути кафедру, яку він посідав з 1966 р. Тоді прихильники Філарета об'єдналися з УАПЦ і утворили Українську православну церкву Київського патріархату (УПЦ КП). Патріархом об'єднаної церкви обрали главу УАПЦ 94-річного Мстислава, його заступником - Філарета. Проте в УПЦ КП майже відразу стався розкол. Виникла нова УАПЦ. По смерті Мстислава у 1993 р. патріархом УАПЦ став Володимир Ярема, а патріархом УПЦ КП обрали митрополита Володимира (у миру - Василь Романюк). Усі ці події мало торкнулися й вірян. Вони не розуміли політичного підтексту церковних перипетій. Після церковних соборів та політичних суперечок виявилось, що переважна частина православних залишилася в лоні РПЦ.

Боротьба за створення в Україні автокефальної Церкви розпочалася ще від 1992 р. Президенти Л. Кравчук, Л. Кучма і В. Ющенко ставили це питання на порядок денний.

У 2014 р. воно було актуалізовано анексією Криму і військовою агресією Росії на Донбасі. Представники церковних кіл звернулися до П. Порошенка з проханням порушити перед Вселенським патріархом питання щодо надання **Томосу про автокефалію Українській Церкві**. Розв'язання цього питання допомагало об'єднати і консолідувати патріотичні сили проти загарбника та нівелювати вплив Москви на внутрішнє життя, здійснюване через окремі структури або представників УПЦ Московського патріархату.

На початку 2015 р. до резиденції патріарха Варфоломія I на Фанарі (історичний район у Стамбулі, Туреччина) були відвезені перші документи щодо процедури отримання автокефалії Українською Церквою. Реальні умови надання Константинопольською Церквою Томосу про автокефалію для Української Церкви з'явилися навесні 2018 р.

Томос - офіційний документ, який надають новій автокефальній Церкві. У ньому визнається її право бути незалежною і самостійною в управлінні.

Підписання Вселенським патріархом Варфоломієм Томосу про автокефалію Православної церкви України. Фанар, храм Св. Георгія

Предстоятель Православної церкви України, митрополит Київський і всієї України Епіфаній (праворуч) зі Вселенським патріархом Варфоломієм

15 грудня 2018 р. у Софійському соборі в Києві відбувся об'єднавчий собор православних церков, на якому було створено єдину помісну Українську Православну церкву. Під час собору предстоятелем Православної церкви України - такою є офіційна назва новоствореної церкви - обрали митрополита Епіфанія. Вселенський патріархат визнав підсумки собору й запросив обраного предстоятеля митрополита Київського і всієї України на Фанар 6 січня 2019 р. для вручення Томосу. 5 січня 2019 р. Вселенський патріарх Варфоломій у патріаршому храмі в Стамбулі підписав Томос про автокефалію Православної церкви України (ПЦУ), а 6 січня 2019 р. урочисто вручив його предстоятелю єдиної помісної Української Православної церкви митрополиту Київському і всієї України Епіфанію.

3. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України.

Збройна агресія Російської Федерації проти України

Крах підтримуваного Кремлем режиму В. Януковича підштовхнув російську владну верхівку до прямої агресії проти України. Наприкінці лютого - на початку березня 2014 р. Російська Федерація перекинула до Криму свої війська без розпізнавальних знаків й окупувала півострів.

Наступні акти «гібридної війни» - так називають цю агресію з огляду на невизнання РФ своєї участі в ній, - це активне використання проти України невоєнних засобів - дестабілізація ситуації у східних і південних областях України та воєнні дії на Донбасі.

Розпочалася вона із захоплення адмінбудівель у Луганській та Донецькій областях, що дало змогу терористам перебрати владу в багатьох містах регіону. Попри усі намагання, українські війська не змогли повернути контроль над частиною (майже 400 км) східного російсько-українського кордону.

Лютий – березень 2014 року: – окупація Криму (20 лютого - 14 березня).

- 1 березня – перша хвиля проросійських мітингів у великих містах південно-східної України (Донецьк, Луганськ, Харків, Маріуполь, Дніпропетровськ, Мелітополь, Херсон, Одеса, Миколаїв)
- 14 квітня – 20 червня 2014 р. – оголошення початку антитерористичної операції.
- 12 квітня по 01 травня терористами захоплено ряд адмінбудівель у містах Донецької області.
- 28 квітня в Луганську сепаратисти оголосили про створення лнр, а до 02 травня захопили ряд міст Луганської області.
- 11 травня було проведено псевдореферендуми днр та лнр.

Медаль «За повернення Криму»

«Зелені чоловічки» у Криму

«Гібридну війну» агресор веде без прямого застосування власних військ і навіть може заперечувати ворожі наміри щодо країни-жертви. У такій війні застосовують приховані операції (диверсії, акти терору, кібервтручання, інформаційний терор) з метою посіяти в суспільстві страх і хаос. Агресор надає організаційну, фінансову і збройну підтримку найманцям, засилає на територію країни-жертви «відпускників» з метою обслуговування складної зброї в руках у найманців. Важливим самотійним елементом «гібридної війни» є встановлення контролю за свідомістю людей з допомогою засобів масової інформації.

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

- **Початковий період (20 лютого початок квітня 2014 р.)**

Окупація РФ АР Крим.

Дестабілізація обстановки у східних та південних областях України.

- **I період збройної агресії на сході України (початок квітня 5 вересня 2014 р.)**

Боротьба з «гібридною агресією» РФ.

Звільнення силами АТО території Донецької та Луганської областей від терористів.

Відбиття вторгнення військ РФ.

- **II період збройної агресії на сході України (5 вересня 2014 - 30 квітня 2018 р.)**

Локалізація конфлікту в окремих районах Донецької та Луганської областей.

- **III період збройної агресії на сході України (з 30 квітня 2018 р.)**

Проведення Операції об'єднаних сил.

242 дні (від 26 травня 2014 р. до 22 січня 2015 р.) тривала оборона Донецького аеропорту. Бої за Донецький аеропорт, що стали символом мужності і героїзму наших бійців, були одними з найзапекліших у війні на сході України. Українських вояків, що обороняли аеропорт, за мужність і непереможність назвали «кіборгами».

Донецький аеропорт. Башта управління в грудні 2014 р.

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України.

Аналітик Йоганн Мішель, який працював над звітом Міжнародного інституту стратегічних досліджень про армії світу, зауважив, що хоча Росія має загалом значно більше військ, ніж Україна, але на початку вторгнення біля кордонів було зосереджено далеко не всі, а приблизно 200 тис. військовослужбовців, поділених на 60 бойових груп. За даними оборонного відомства США, Росія зосередила біля кордонів України 150 тис. військовослужбовців.

Упродовж лютого 2022 року російські силовики здійснили кілька провокацій під фальшивим прапором, намагаючись звинуватити українську сторону в диверсіях на російській території чи в окупованих районах Донбасу.

21 лютого 2022 року Росія офіційно визнала дві самопроголошені квазідержави на сході України, Донецьку Народну Республіку та Луганську Народну Республіку, незалежними державами і відкрито ввела додаткові війська на Донбас. Так звані «республіки» визнавали в межах відповідних українських областей, які виходять далеко за межі лінії зіткнення.

22 лютого Путін заявив, що Мінські домовленості більше не діють. Того ж дня Рада Федерації одностайно схвалила застосування військової сили на цих територіях. Крім того, цього ж дня Володимир Путін та Ільхам Алієв уклали Московську декларацію про союзницьку взаємодію між Азербайджанською Республікою та Російською Федерацією.

22 лютого президент України підписав указ про призов резервістів оперативного резерву до війська, 23 лютого — указ про введення надзвичайного стану в окремих регіонах України, того ж дня затверджений Верховною Радою.

За даними Служби безпеки України від 23 лютого 2022 року, росіяни придбали 45 тисяч целофанових пакетів для перевезення трупів.

За даними американської розвідки, Китай попросив Росію відкласти заплановане вторгнення через проведення в Пекіні Зимової Олімпіади (4—20 лютого 2022).

Карта із зображенням двох імовірних російських планів, опублікованих окремо Bild і Центром стратегічних і міжнародних досліджень (січень 2022 р.)

Сили вторгнення, командування та пособники

Росія

На першому етапі війни командування вторгненням здійснювалося безпосередньо вищим керівництвом країни-агресора (президент Путін втручався в перебіг конкретних дрібних операцій через міністра оборони Шойгу та начальника Генерального штабу Герасимова).

Після низки невдач, 8 квітня 2022 року командування силами вторгнення перебрав генерал Олександр Дворников.

У червні 2022 року, за повідомленнями преси, Дворникова було усунуто від командування силами вторгнення, а натомість були призначені такі командувачі:

- угруповання «Захід»: генерал-лейтенант Андрій Сичевий (також командувач Західного військового округу), пізніше генерал Бердніков (знятий з посади після контрнаступу ЗСУ під Харковом)
- угруповання «Схід»: генерал Рустам Мурадов (до липня 2022 — Олександр Чуйко)
- угруповання «Південь»: генерал армії Сергій Суровікін
- угруповання «Центр»: генерал-полковник Олександр Лапін; з листопада 2022 р. генерал-майор Олександр Лінков
- угруповання «Північ»: можливість створення ще розглядається станом на липень 2022 р.; війська, розташовані на території Білорусі, не мають власного угруповання.

У жовтні 2022 р., після визволення силами ЗСУ Харківської області та просунення на Херсонському напрямку, влада РФ знову ухвалила рішення запровадити централізоване командування силами вторгнення. Командувачем був призначений генерал армії Сергій Суровікін.

Станом на лютий 2023 року, згідно повідомлення міністра оборони Великої Британії Бена Воллеса в ефірі BBC Radio 4, 97 % усієї російської армії знаходиться в Україні

Невизнані «ДНР» і «ЛНР»

Підрозділи ДНР і ЛНР, що беруть участь у бойових діях, не Мають власного командування, а підпорядковані відповідним російським угрупованням, раніше — у складі 1-го та 2-го армійських корпусів — командуванню Південного військового округу РФ.

Білорусь

Попри періодичні повідомлення про погрозу участі ЗС Білорусі в агресії, режим Лукашенка уникає прямого втручання, проте територія Білорусі використовується для розміщення російських військових частин, звідти відбувався виліт бойових літаків і запуск ракет у напрямку України. На думку дослідників американського Інституту вивчення війни (ISW), вступ Білорусі у війну на початок листопада 2022 року залишається «дуже малоймовірним», однак російські та білоруські офіційні особи «продовжують висвітлювати двостороннє оборонне співробітництво між Росією та Білоруссю як засіб давньої інформаційної операції про те, що Білорусь вступить у війну в Україні від імені Росії».

Іран

Посилення співпраці між Росією та Іраном відбувалося впродовж кількох років до широкого вторгнення, зважаючи на санкції, накладені на обидві держави. Від Ірану Росія отримує безпілотники-камікадзе «Shahed-136», оскільки не має на власному озброєнні апаратів такої ж дальності польоту. Придбання Росією «Shahed-136» розпочалося з вересня 2022 року через брак деталей для збирання ракет.

Північна Корея

Вичерпання запасів боєприпасів для змусило Росію звертатися до Північної Кореї для їх придбання. Північна Корея також надає зимову форму та спорядження для російських військ. В обмін вона може отримувати продовольство, паливе та відсутні в себе збройні технології.

Хід війни

24 лютого 2022 року о 3:40 ранку російська танкова колона вдерлася в Україну на територію Луганської області.

Незадовго до 05:00 за українським часом (UTC+2) Путін оголосив, що ухвалив рішення розпочати воєнну операцію на сході України. За кілька хвилин після оголошення війни Росія запустила крилаті та балістичні ракети по аеродромах, військових штабах і складах у Києві, Харкові, Івано-Франківську, Луцьку, Дніпрі, Василькові. Сталися вибухи в Києві, Харкові, Одесі та на Донбасі.

У перший день повномасштабного вторгнення Росія підняла у повітря буквально все, що могла — 350 бойових літаків у першій хвилі удару, інтенсивність вильотів могла досягати до 140 в день, глибина проникнення — до 300 км вглиб від лінії фронту.

Після 06:30 (UTC+2) російські війська вдерлися в Україну сухопутним шляхом поблизу міста Харкова. О 07:40 ВВС з посиленням на інші джерела повідомило, що російські війська увійшли в Україну також із території Білорусі. Українські прикордонні сили повідомили про атаки на об'єкти в Луганську, Сумах, Харкові, Чернігові та Житомирі, а також наступ з боку окупованого Криму.

Незадовго до 07:00 (UTC+2) Президент Зеленський оголосив про запровадження в Україні воєнного стану.

До острова Зміїний підійшли 2 російські кораблі, вимагаючи від прикордонників здатися. До 11:00 російські війська на двох напрямках просунулися на відстань до п'яти кілометрів — на півночі Харківської та Чернігівської областей. На об'їзній дорозі Харкова, поблизу мікрорайону Північна Салтівка, спалено 4 танки російських окупантів. Російські війська розпочали штурм аеропорту Гостомель, який із суттєвими втратами захопили ввечері, але потім втратили контроль над ним.

На півдні окупанти захопили головну споруду Північнокримського каналу та Каховську ГЕС.

Паралельно велася активна дезінформація, Росія запускала численні фейкові новини, що нібито українська армія не чинить опору і планує відступати, що ворог увійшов у Харків чи що штаб ООС на Донбасі начебто знищено.

Після опівдня тривали бої за міста Генічеськ, Скадовськ, Чаплинку, Охтирку, Суми. Російські війська увійшли в Генічеськ і Олешки та захопили Чорнобильську атомну електростанцію, взявши персонал у заручники.

Вдень до Верховної Ради надійшов проєкт закону про загальну мобілізацію, і надвечір Володимир Зеленський підписав указ.

25 лютого, на наступний день, Президент України дорікнув країнам, які зволікають із запровадженням санкцій проти Росії; сказав, що самих санкцій недостатньо; запевнив, що захисники України тримаються. Зеленський закликав українців зупиняти російсько-окупаційні війська, а також анонсував переговори з Росією.

Росія обстрілювала ракетами Київ і аеропорт Рівного, тривали бої в Дергачах і Печенігах. О 14-й годині 25 лютого розпочалася оборона Києва.

Путін заявив Сі Цзіньпіну, що Росія готова провести переговори на високому рівні з Україною з приводу американського «стратегічного виклику». Песков також розповів, що Путін готовий відправити до Мінська делегацію для переговорів з Україною. Проте вже за кілька годин Путін відкрито закликав до держперевороту в Україні з метою повалення законної влади. Росія наклала вето на резолюцію Ради Безпеки ООН, яка вимагала від Росії вивести війська з України. «За» виведення проголосували 11 країн, утрималися Китай, Індія та Об'єднані Арабські Емірати.

26 лютого ворог завдав поодиноких авіаційних ударів у околицях Сум, Полтави, Маріуполя. Володимир Зеленський звернувся до прем'єр-міністра Ізраїлю Нафталі Беннета з проханням стати посередником у переговорах між Україною та Росією.

Військові підрозділи російських окупантів втратили наступальний темп, очікуючи надходження додаткових підрозділів і поповнення запасів. Водночас Росія заблокувала судноплавство в українських водах Чорного моря. Щоб унеможливити просування ворожих сил залізницею, українські військовики підірвали залізничні вузли, що зв'язують українську залізницю з російською. Увечері російська військова техніка, зокрема «Гради», наблизилася до міста Енергодара і розвернулася в бік Запорізької АЕС.

27 лютого тривали бої за аеропорт у Василькові. В Харкові українським силам вдалося відбити атаки ворога, зберігши контроль над містом. Суми лишилися під контролем України, як і Охтирка. Київ продовжив тримати оборону, знищуючи прониклі в місто диверсійні групи. Українські сили знешкодили у районі Гостомеля спецпідрозділ Росгвардії Чечні.

Близько 9 години у місто Буча Київської області заїхала російська техніка, розпочалися вуличні бої. Українські військовики близько 12 год. відновили контроль над містом Волноваха в Донецькій області. Інфраструктура міста сильно постраждала до того часу.

За оцінкою США, російське вторгнення наразилося на жорсткий опір, його лінії постачання стали вразливі, а українська протиповітряна оборона спрацювала краще, ніж передбачалося. Українська делегація домовилася зустрітися з російською без попередніх умов на українсько-білоруському кордоні в районі річки Прип'ять вранці наступного дня.

Володимир Зеленський підписав заяву на отримання Україною членства в Європейському Союзі.

Березень 2022

1 березня російські війська обстріляли Охтирку, зруйнувавши військову частину, загинуло багато українських солдатів. Продовжилися обстріли Харкова. Штурм у Чорному морі завадив висадці російського десанту в районі Одеси та Миколаєва. В Краснопіллі відбувся перший у цій війні обмін полоненими.

Почалася евакуація цивільних з Волновахи на Донеччині. Російські війська розпочали фізично знищувати українські телекомунікації, обстріляли телевежу в Києві, що призвело до тимчасової зупинки трансляції телеканалів (та радіомовлення). Ворожі снаряди загрожували пам'ятнику Жертвам Бабиного Яру. Водночас окупанти зіткнулися з нестачею продовольства і високоточних боєприпасів, а також перебоями в їх доставці.

Опівдні 2 березня Генштаб ЗСУ повідомив, що українські війська на окремих напрямках «починають перехоплювати ініціативу в російських окупантів», зокрема ворожий наступ припинився на Волинському, Чорнобильському, Чернігівському напрямках, напрямках на Малин та Ірпінь, на рубежах Богодухів, Чугуїв, Шевченкове. Жителі Енергодара, зібравшись на масовий мітинг, намагались не впустити в місто окупантів.

Вночі 4 березня російські війська обстріляли енергоблоки Запорізької АЕС, виникла пожежа. Українські військовики звільнили аеропорт «Кульбакине» від окупантів. Основні зусилля російських військ були спрямовані на оточення Києва та Харкова, на терор і придушення опору в заблокованих населених пунктах.

Держсекретар США Ентоні Блінкен заявив, що він переконаний у можливості України виграти цю війну з Росією, та відзначив «надзвичайну стійкість» українського народу. Білорусь, як і раніше, не провадила активних військових дій проти України.

У наступні дні темп просування ворожих військ значно сповільнився, окупанти були деморалізовані та зайнялися мародерством. Україна і РФ погодили 9 березня режим тиші та евакуацію цивільних за 6-ма коридорами з 9:00 до 21:00. Попри це, російські війська скинули авіабомбу в район лікарні та пологового будинку в Маріуполі. Верховна Рада ухвалила закон, яким цивільним особам до кінця війни дозволено застосовувати проти російських військових особисту, мисливську та отриману від влади зброю, причому вони не нестимуть відповідальності за вбивство чи поранення окупантів. Право участі у всенародному спротиві надали також іноземним громадянам та особам без громадянства.

В рамках перемовин між Україною та Росією за посередництвом [Туреччини](#) 10 березня відбулася зустріч міністра закордонних справ України [Дмитра Кулеби](#) та міністра закордонних справ РФ [Сергія Лаврова](#) у місті [Анталія](#). Головним питанням було домовитися про перемир'я на добу. Крім того, як повідомив Кулеба за результатами зустрічі, його завданням було домовитись про гуманітарний коридор із [Маріуполя](#) для вивезення цивільних і доставки гуманітарних вантажів в обложене місто. Але Голова МЗС Росії [Сергій Лавров](#) на пресконференції за підсумками переговорів заявив про готовність Москви продовжувати діалог.

Після 10 березня 2022 року російська авіація була вимушена зменшити інтенсивність ударів по цивільній інфраструктурі України, бо на цей момент ЗСУ мали достатню велику щільність ПЗРК, отриманих від партнерів із Заходу.

Зранку 11 березня російські війська з різними інтервалами обстріляли з повітря аеродроми в [Луцьку](#), [Івано-Франківську](#) та цивільну фабрику в [Дніпрі](#). [ЗСУ](#) звільнили від російських окупантів п'ять населених пунктів у Чернігівській області. В Запоріжжі, Бердянську, Мелітополі тривали акції цивільного спротиву військам загарбників. Державна прикордонна служба України повідомила, що російські штурмовики [СУ](#), із зальотом на територію України з Білорусі, здійснили бомбардування української території, після чого завдали авіаударів по території [Республіки Білорусь](#) з метою провокації. У Міністерстві оборони Білорусі заперечили заяву про бомбардування.

В Ірпені окупанти 13 березня розстріляли іноземних журналістів, раніше пов'язаних із [New York Times](#).

У Запорізькій області мешканці міст, тимчасово окупованих російськими військами, як і в попередні дні, продовжили збиратися на акції протесту проти загарбників. Нарешті розпочалася евакуація частини населення блокадного Маріуполя, проте гуманітарний конвой (вантажу) не вдалося доправити до міста. Україна домовилася з РФ про 10 гуманітарних коридорів (з Маріуполем) на 14 березня, з яких спрацювало лише 7 (без Броварського напрямку). Продовжилися обстріли Харкова та Києва російськими військами. Уламки їхньої збитої ракети впали на дорогу на Куренівці. Невдовзі після того, як на ЧАЕС відновили постачання електрики, окупанти знову знеструмили її. За повідомленням Головного управління розвідки, російські війська стали цілеспрямовано знищувати українську сільськогосподарську техніку.

15 березня до Запоріжжя дісталися перші біженці з обложеного Маріуполя. Українськими воїнами були успішно відбиті атаки загарбників. Херсонська область повністю опинилася під окупацією. Більшість районів перебували без світла, газу та води, в деяких районах припинилося постачання харчів.

У Генштабі Збройних сил 16 березня повідомили, що Україні вдалося завдати «нищівних ударів по угрупованнях військ окупантів» на тимчасово зайнятих територіях, а на окремих напрямках — перейти у контрнаступ. Війська РФ продовжили завдавати ракетно-бомбові удари по інфраструктурі та густонаселених районах українських міст. Вперше з початку війни зазнали бомбардувань цивільні об'єкти у Запоріжжі, окупанти завдали удару по Олександрівському району міста Запоріжжя, скинули бомбу на Драматичний театр у Маріуполі, де ховалися від обстрілів сотні мирних мешканців міста.

До 18 березня окупанти досягли певного успіху лише в Донецькому операційному районі — заблокували вихід до Азовського моря. Зупинений підрозділами Сил оборони, ворог завдавав ракетно-бомбових ударів із застосуванням як високоточної зброї, так і боєприпасів невибіркової дії.

Окупанти продовжували частково блокувати Чернігів, Суми та Харків.

19 березня війська України знищили кілька колон техніки окупантів в Миколаївській і Сумській областях. З'явилися дані про знищення командувача 8-ї загальновійськової армії Південного військового округу збройних сил РФ генерал-лейтенанта Андрія Мордвічева. На тимчасово окупованій території Донецької області Росія оголосила чергову хвилю мобілізації, піднявши граничний вік мобілізованих до 65 років. За висновком Пентагону 22 березня, російські війська за майже місяць війни так і не вирішили проблему поповнення ресурсів, отримали проблеми з логістикою, зв'язком і комунікацією та навіть теплим одягом.

Українські війська кілька разів конкурували з російськими за Макарів. Дев'ять разів поспіль ЗСУ розбивали угруповання збройних сил РФ у селі Чорнобаївка, що була потрібна окупантам як майданчик для наступу на Миколаїв. 23 березня ЗСУ взяли в кільце міста Буча, Ірпінь та смт Гостомель Бучанського району, а наступного дня підірвали російський десантний корабель «Саратов» у порту Бердянська.

24 березня ЗСУ вдесьте знищило окупантів під Чорнобаївкою, за кілька днів досягнувши кількості перемоги там до 12-и

Квітень 2022

За 1—2 квітня українські війська звільнили всю територію Київської області. Російські війська продовжили ракетні обстріли Дніпра, Кривого Рогу, Миргорода, Шепетівки, Балаклії, Харкова та Павлоградського району, перебили газогін під Сєвєродонецьком. Надалі головні зусилля ворога зосередилися на укріпленні позицій на Таврійському та Південнобузькому напрямках, тривали обстріли Харкова.

За тиждень ЗСУ повністю звільнили, після Київщини, Житомирщину, Чернігівщину та Сумщину. Почалося відновлення інфраструктури та перебудова логістичних ланцюжків для запуску економіки цих регіонів. В Україну стали повертатися іноземні дипломати, евакуйовані перед початком вторгнення.

На окупованих територіях загарбники надалі посилювали мобілізацію та укріплювали свої позиції, зазнавши невдач у подальшому просуванні фронту. 13 квітня українські військовики 2 ракетами Нептун поцілили у російський ракетний крейсер «Москва», що на початку вторгнення пропонував здатися захисникам острова Зміїний. Пошкоджений корабель затонув пізніше під час шторму. Після того зросла частота ракетних обстрілів української території російськими військами як помста за крейсер. Зокрема, ракетних атак зазнали Харків, Київ, Львів.

Загострилася ситуація в Маріуполі. Бійці полку «Азов» та 36-ї окремої бригади морської піхоти, які боронять місто, неодноразово зверталися з проханням провести евакуацію мирних мешканців, яким загрожує смерть від російських агресорів, а також провести деблокаду міста.

11 квітня оборонці Маріуполя повідомили, що по заводу «Азовсталь», який розташований у місті, було скинуто отруйну хімічну речовину, проте через окупацію міста перевірити цю інформацію було неможливо. 13 квітня підрозділи, які обороняють Маріуполь, пішли на з'єднання і успішно провели цю операцію в межах міста. 19 квітня на завод «Азовсталь» росіяни скинули надпотужну бомбу, хоча в укриттях підприємства перебували цивільні люди.

Після тактичної перемоги України у Київській, Чернігівській і Сумській областях та відступу Росії звідти більшість російських підрозділів, які тут здійснювали бойові дії та геноцид, передислокували на схід України, зокрема на Донбас і Харківщину. У ЗМІ почала ширитися інформація про початок «битви за Донбас» уже найближчим часом.

26 квітня за ініціативи США на авіабазі «Рамштайн» у Німеччині відбулася зустріч глав оборонних відомств і начальників штабів понад 40-а держав світу для координації збройної допомоги Україні. За підсумками зустрічі де-факто було створено антиросійську коаліцію. Німеччина приєдналася до країн-надавачів зброї. Велика Британія та Франція ухвалили постачати в Україну артилерію та зенітно-ракетні комплекси.

Раніше, 6 квітня 2022 року, в Сенаті США і 28 квітня 2022 року в Палаті представників 417 голосами проти 10 голосів був прийнятий закон про ленд-ліз для оборони демократії Україною від 2022 року. Захід остаточно визначився зі своєю позицією: посилювати санкції проти Росії та підтримувати Україну фінансово і постачанням зброї аж до її перемоги.

Травень 2022

1 травня під час інтерв'ю італійському телебаченню голова МЗС Росії Сергій Лавров заявив, що в Україні панує нацизм, оскільки «найбільші антисеміти — самі євреї». Ці слова спричинили хвилю обурення і критику політики Ізраїлю щодо України, висловлена думка, що Ізраїль більше не може лишатися осторонь війни в Україні. Путін згодом своєрідно вибачився за слова Лаврова перед прем'єр-міністром Ізраїлю Нафталі Беннетом.

5 травня в Іспанії затримали проросійського пропагандиста Анатолія Шарія, підозрюваного в державній зраді України.

Біля острова Зміїний 7 травня українські війська знищили десантний корабель і два зенітні ракетні комплекси. В ніч на 8 травня оперативне командування «Південь» повідомило про знищення біля острова трьох російських катерів. Того ж дня завершилася евакуація з «Азовсталі» цивільних (крім поранених і медиків).

9 травня президент США Джо Байден підписав ленд-ліз для України. Попри прогнози західних ЗМІ, Володимир Путін не оголосив цього дня мобілізації в Росії, як і не визнав, що Росія веде війну проти України.

Розбита російська переправа через Сіверський Донець

Російські сили 11 травня зазнали великих втрат під час спроби переправитися через річку Сіверський Донець біля Білогорівки. 15 травня українські війська вийшли на кордон з Росією в Харківській області.

У ніч з 16 на 17 травня військовиків з «Азовсталі» евакуювали на територію окупованих Новоазовська та Оленівки для подальшої доставки на підконтрольну українській владі територію.

За три місяці війни втрати агресора, за оцінками британської розвідки, перевищили втрати в Афганістані за 9 років. Вона зауважила погану тактику Росії, обмежене прикриття з повітря, відсутність гнучкості та командного підходу.

Наприкінці травня російські сили розпочали наступ в районах Лиману, Попасної, Сєверодонецька, Слов'янська. До 28 травня в районі Сєверодонецька, Тошківки та Осколонівки ЗСУ відтіснили російські війська на раніше зайняті позиції. Пізніше окупанти просунулися вглиб Сєверодонецька. Українським силам вдалось перетнути Інгулець і створити плацдарм на іншому березі.

31 травня Європейський Союз погодив ембарго на російську нафту, що зменшить її імпорт до кінця 2022 року на 90 %.

Червень 2022

У ході контрнаступу на Херсонщині ЗСУ звільнили понад 20 населених пунктів. 2 червня ЗСУ знищили в Дніпро-Бузькому лимані 2 швидкісні десантні катери росіян. Подальший херсонський контрнаступ ЗСУ відбувся на напрямках Киселівка, Солдатське та Олександрівка. Лінію фронту вдалося відсунути на кілька кілометрів від Запоріжжя.

Німеччину Україна та інші держави неодноразово звинувачували у зволіканні з поставками зброї. Канцлер Німеччини Олаф Шольц після відвідання України разом з Емманюелем Макроном 17 червня заявив, що німецьке важке озброєння надійде вчасно, щоб переломити хід бойових дій на Донбасі.

За повідомленням британської розвідки, берегова оборона України значною мірою нейтралізувала здатність Росії встановити контроль на морі. Внесок у це зробили потоплення українськими військами російського буксира «Василій Бех» 17 червня, який перевозив зброю, удари 20 червня по бурових нафтогазових вишках, захоплених у 2014 році, та ракетний удар по окупованому острову Зміїний.

Європейська рада надала Україні статус кандидата в члени Європейського Союзу 23 червня. Україна запланувала виконати рекомендації Європейської комісії щодо початку переговорів про вступ до Європейського Союзу до кінця 2022 року.

Вночі 24 червня ЗСУ відійшли з Сєверодонецька на більш укріплені позиції. Бої за місто суттєво виснажили російські війська та змусили їх ослабити наступ на інших ділянках фронту.

У ніч на 27 червня в Росії вперше з 1918 року стався дефолт через накладені на неї внаслідок збройної агресії санкції. Наступного дня з території Росії завдали ракетного удару по торговому центру в Кременчуку, що президент України охарактеризував як «найбільш нахабний терористичний акт в історії Європи».

На саміті в Мадриді 29 червня НАТО оцінило Росію найбільшою загрозою. Генеральний секретар Єнс Столтенберг заявив, що перед НАТО постали найбільші виклики з часів Другої світової війни.

Унаслідок обстрілів острова Зміїний, російські війська покинули його 30 червня. Таким чином Україна повернула дистанційний контроль над островом

Липень 2022

ЗСУ вийшли з Лисичанська 3 липня. Водночас представник Міністерства оборони України Юрій Сак наголосив, що Лисичанськ російські війська не контролюють повністю.

На острові Зміїний 4 липня встановили український прапор, відзначивши цим повне повернення острова під контроль України. Речниця пресцентру оперативного командування «Південь» Наталія Гуменюк повідомила, що на решті території півдня України ЗСУ просуваються «повільно, але впевнено»..

Від 3 липня Росія не заявляла про захоплення нових територій, узявши, за словами російського керівництва, «оперативну паузу». Натомість російські підприємства будь-якої форми власності зобов'язали забезпечувати своєю продукцією російські «спеціальні війсьні та антитерористичні операції».

Наступи армії РФ уповільнилися через системне знищення українськими військовиками російських складів боєприпасів у глибокому тилу. Удари завдавалися передусім високоточною артилерією HIMARS на відстані до 80 км. Очевидно, як відповідь на неможливість наступу Росія здійснила акти тероризму проти цивільних: ракетні удари по Часовому Яру 9 липня та по центру Вінниці 14 липня.

Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний 18 липня повідомив Голові об'єднаного комітету начальників штабів США генералу Марку Міллі, що ситуацію на фронті стабілізовано.

22 липня Україна з Туреччиною та ООН підписала угоду про безпечне вивезення зерна через Чорне море. Одеські морські порти «Одеса», «Чорноморськ» і «Південний» відновили роботу, що зробило можливим експорт зерна в Туреччину. 23 липня Росія порушила угоду з ООН, Туреччиною та Україною про ненапад і атакувала ракетами порт «Одеса».

24 липня оприлюднено подробиці справи про державну зраду экс-голови Управління Служби безпеки України в Криму Олега Кулініча під кураторством колишнього заступника секретаря РНБО Володимира Сівковича, який забезпечив швидке захоплення південних областей України. При цьому Кулініч і Сівкович приховали інформацію про плани щодо наступу армії РФ з Криму від керівництва СБУ і держави. Слідство з'ясувало, що Кулініч і Сівкович працювали на російські спецслужби щонайменше з червня 2019 року і створили основу для швидкого захоплення південних регіонів України.

У 20-х числах липня ЗСУ вивели з ладу всі три мости, що вели в окупований Херсон через Дніпро, унеможлививши цим надходження на правий берег російської військової техніки.

Поблизу селища Оленівка в Донецькій області вночі з 28 на 29 липня Росія підірвала колонію, де утримувалися полонені бійці ЗСУ, порушивши тим самим зобов'язання перед міжнародними організаціями про збереження життя та здоров'я полонених

Серпень 2022

ЗСУ продовжили стримувати окупаційні війська, відбиваючи їхні спроби просунутися вглиб країни, та перерізаючи шляхи постачання мостами. Обстрілами було виведено з ладу Антонівський і Каховський мости у Херсонській області, де Росія зосередила свої сили.

5 серпня окупанти обстріляли Запорізьку АЕС, що спричинило загрозу її нормальній роботі.

9 серпня у Сакському районі Криму сталися вибухи на аеродромі, де базувалися російські військові літаки. У результаті знищено декілька літаків і військових. Спершу ні Україна, ні Росія не підтверджували причетності до цього ЗСУ. 7 вересня ЗСУ підтвердили, що це вони завдали ракетних ударів по цій та інших авіабазах.

Вибухи 16 серпня в Джанкойському районі знищили великий склад боєприпасів РФ і перервали залізничне сполучення між материковою Україною та Кримом. 18 серпня відбулися вибухи на аеродромі «Бальбек» біля Севастополя та в Керчі, а в наступні дні — в Євпаторії, Бахчисараї, Севастополі та селі Молочне (Сакський район), зокрема в штабі Чорноморського флоту РФ. В той же час російські війська продовжили ракетні обстріли українських міст.

24 серпня російські окупанти ракетами вдарили по залізничній станції Чаплине у Дніпропетровській області. Внаслідок цього удару загинули 15 людей, близько 50 були пораненими. Про це заявив президент Володимир Зеленський у виступі по відеозв'язку перед Радою безпеки ООН. На ранок 25 серпня кількість жертв зросла до 25 людей.

Вересень 2022

На початку вересня Запорізьку АЕС відвідала група фахівців МАГАТЕ для оцінки загрози від її обстрілів російськими військами. Контрнаступ України на Херсонщині змусив росіян зосередити значну частину своїх військ на півдні. Скориставшись цим, 7 вересня ЗСУ просунулися щонайменше на 20 км на контрольовану

Росією територію на сході Харківщини. ЗСУ далі стрімко просунулися вглиб окупованих територій: 8 вересня звільнили Балаклію, 10 вересня — Куп'янськ. Російські війська опинилися під загрозою оточення. Окупанти разом з колаборантами стали масово відступати з Луганщини, покинули Ізюм і Вовчанськ. Вони без боїв покинули також Кремінну, однак 14 вересня частково повернулися. Контрнаступ, розробка якого довго трималася в таємниці (в тому числі від США), виявився несподіваним для російських військ, які очікували його на півдні України.

У ніч на 21 вересня відбувся великий обмін полоненими, в ході якого з російського полону звільнили 215 українських бійців, зокрема захисників «Азовсталі», в обмін на Віктора Медведчука.

Вранці 21 вересня Путін у своєму зверненні оголосив про часткову мобілізацію в Росії та про підтримку проросійських референдумів на території окупованих областей України. Згідно з версією The Washington Post, мобілізація була оголошена у зв'язку з дуже високими втратами російської армії на фронті. Хоча офіційною метою Росія озвучила призов 300 тис. бійців, західна розвідка повідомила, що реальна мета передбачає більшу кількість. Початок мобілізації спричинив масову еміграцію потенційних призовників з Росії — за наступні п'ять днів із країни виїхали понад 260 тис. чоловіків.

До кінця місяця ЗСУ просувалися щонайменше на двох напрямках на схід від річок Оскіл і Сіверський Донець. Російські сили, проводячи на окупованих територіях фіктивні референдуми для їхнього входження до складу РФ, посилили оборону.

Жовтень 2022

3 жовтня набув чинності закон про ленд-ліз для України. Українські військові 1 жовтня зайшли до Лиману на Донеччині, а 2 жовтня повністю зачистили місто від окупантів.

Зранку 8 жовтня на мосту через Керченську протоку між Кримом і Кубанню стався вибух. У результаті обвалилася автомобільна дорога та загорілися залізничні цистерни. Російський Національний антитерористичний комітет заявив, що на мосту стався підриг вантажного автомобіля.

У наступні дні після пошкодження мосту відбулися обстріли українських міст. Обстрілів зазнали Київ, Львів, Запоріжжя, Харків, Вінниця, Тернопіль, Дніпро, Миколаїв^[309]. Подальші атаки з 10 до 22 жовтня були по енергетичній інфраструктурі України з метою завдати гуманітарних збитків. Обстріли призвели до віялових відключень електроенергії по всій країні.

З початку мобілізації з Росії в Україну було спрямовано близько 41 тис. військовослужбовців. Водночас їхні втрати різко зросли наприкінці місяця — до майже 1 тис. військовослужбовців на день, через погане оснащення та ослаблення підтримки артилерією.

Листопад 2022

На початку листопада з'явилися ознаки відступу російських військ із Херсона. Міністерство оборони Росії 9 листопада віддало наказ своїм військам покинути західний (правий) берега річки Дніпро. Оцінки українських і зарубіжних союзних аналітиків розділилися: перші вбачали в цьому обманний маневр, другі — справжній відступ, зумовлений виснаженням армії окупантів. 11 листопада ЗСУ ввійшли у покинутий росіянами Херсон.

Росія завдала серії ракетних ударів по цивільній інфраструктурі, найбільші з яких припали на 15 і 23 листопада. Європарламент 23 листопада визнав Росію державою-спонсором тероризму та державою, яка застосовує засоби тероризму.

Від російських ракетних обстрілів також постраждали Польща та Молдова.

Грудень 2022

Головні бої в грудні зосередилися в Бахмуті. Від активних бойових дій найбільше потерпали його східні околиці. Українська авіація здійснила дві атаки на аеродром у російському місті Енгельс: 5 і 26 грудня. Атаки відбувалися ударними безпілотниками та завадили використанню ворогом стратегічних бомбардувальників проти України.

До середини місяця ЗСУ звільнили, за різними підрахунками від 41 тис. км² до 78 тис. км² території України, окупованих Росією з 24 лютого. Втрати Росії станом на грудень перевищили 100 тис. військових убитими.

Січень 2023

На початку 2023 року головні бої точилися за Соледар Донецької області біля Бахмута. Російська сторона кілька разів заявляла про отримання контролю над містом. В новорічну ніч Росія завдала ракетних обстрілів по Україні з метою вивести з ладу електропостачання, проте очікуваної шкоди завдати не зуміла. Ще серія менших атак була спрямована проти цивільної інфраструктури. 18 січня керівництво МВС України загинуло внаслідок авіакатастрофи в Броварах.

Європарламент 19 січня ухвалив резолюцію про створення спеціального трибуналу для вищого керівництва РФ та Білорусі через збройну агресію проти України.

Лютий 2023

У січні-лютому українська влада очікувала посилення російського наступу. Бахмут залишався найбільш гарячою точкою на всій лінії фронту. Втрати російських військ суттєво зросли в лютому через їхню погану підготовку до наступу. 26 лютого ЗСУ підтвердили підлив російського розвідувального літака A-50U на аеродромі «Мачулищі» білоруськими партизанами. Літак проводив радіолокаційну розвідку для завдання ракетно-дронових ударів по Україні. Україна домоглася отримання танків Leopard 2.

Березень 2023

До середини березня кількість російських атак, що відбувалися за попередніми напрямками, зменшилася. 20 березня в Інституті вивчення війни зазначили, що масштабний весняний наступ російської армії наближається до кульмінації і Україна має гарні можливості для початку контрнаступу.

Квітень 2023

Місцем головних боїв лишився Бахмут, ситуація в місті була динамічна. ЗСУ утримували оборонні позиції, водночас ведучи підготовку до свого контрнаступу. Також активні бої тривали на Куп'янському, Лиманському, Авдіївському та Мар'їнському напрямках. З кінця квітня Росія поновила обстріли українських міст.

Травень 2023

У першій половині травня ЗСУ відстоювали західний край Бахмута, водночас почавши його оточення з флангів. Лінія розмежування часто змінювалася. Україна отримала далекобійні (понад 250 км) ракети Storm Shadow. Україна посилила свої можливості щодо відбиття російських атак із повітря з прибуттям західних систем протиповітряної оборони. Деякі удари по містах вдалося відбити повністю.

22 травня війська Російського добровольчого корпусу і Легіону «Свобода Росії», які служать у складі ЗСУ, проникли в Белгородську область.

30 травня Москва зазнала атаки дронами достеменно невідомого походження.

Червень 2023

В Белгородській області Росії тривали бої між збройними силами РФ і Російським добровольчим корпусом, що зосередилися на місті Шебекіно.

6 червня зранку російська окупаційна армія підірвала Каховську гідроелектростанцію в Херсонській області, що зумовило підтоплення розташованих нижче за течією Дніпра населених пунктів.

Ракетний удар ЗСУ 22 червня по Чонгарському мосту, що з'єднує Крим із материковою Україною, позбавив російські війська змоги постачати зброю та живу силу з Криму коротким шляхом.

23 червня Євген Пригожин, власник російської ПВК «Вагнер», який перед цим неодноразово критикував російське керівництво, звинуватив Міноборони РФ в обстрілі своїх позицій. Бійці ПВК повернулися з території України до Росії та захопили військові об'єкти, розташовані в Ростові-на-Дону. Проте вже наступного дня сили Пригожина відступили в обмін на закриття відкритої проти Пригожина кримінальної справи за посередництва Олександра Лукашенка.

Липень 2023

На початку місяця ЗСУ здобули тактичну перевагу на бахмутському напрямку та перейшли від оборони до наступу.

До пакету військової допомоги від США, оголошеному 7 липня, увійшли, окрім іншого, касетні боеприпаси.

Серпень 2023

4 серпня Україна опублікувала прибережне повідомлення, яким оголосила акваторії шести російських портів у Чорному морі такими, що перебувають під воєнною загрозою. Про це йдеться у прибережному повідомленні № 118, що опубліковане на сайті Держгідрографії. У повідомленні зазначається, що йдеться про акваторії внутрішнього та зовнішнього рейдів портів Анапа, Новоросійськ, Геленджик, Туапсе, Сочі та Тамань. Підставою оголошення вказаний наказ № 5 Військово-морських сил України від 04 серпня 2023 року.

**4. Етнополітичні
аспекти української
історії новітнього
періоду. Сучасна
Україна в
загальноєвропейському
у і світовому розвитку.**

Етнонаціональна політика в Україні означає відродження й збереження духовної та культурної спадщини не тільки українців, а й кожного з етносів, що мешкають на її території. Можливо через те, що Україна майже не має власного досвіду вирішення проблем відносин держави і нації, розв'язання національного питання, її етнонаціональних розвиток в умовах перехідного періоду, по суті, не вийшов за межі конституювання атрибутики держави.

Не відбулося самоіндетифікації українського суспільства, самоусвідомлення його справжньої сутності, відсутній цілісний стратегічний план його розвитку. Тому й надалі залишається відчутною незбалансованість інтересів, цінностей і традицій населення різних регіонів України, внаслідок чого не вдається подолати в деяких з них – особливо в східних та південних – відцентрових тенденцій. За відсутності загально-національної доктрини, етнонаціональної політики в Україні, енергія національної самосвідомості недостатньо задіяна в процесі державного будівництва. Звідси – накопичення в суспільстві соціального та національного незадоволення, духовно-морального пригнічення, соціально-політичного розчарування. Поки що концепція національної політики зведена до етнополітики в західному розумінні. Але стрижень нації – становлення «держави-нації» і ставлення її до національних (етнічних) меншин.

Термін «етнополітика» з'явився у працях західних політологів у 60-х роках ХХ століття в зв'язку з етнічним відродженням, що охопило країни Європи та Америки. Тепер він поширився на колишні колоніальні континенти та постсоціалістичні країни. На думку О.М.Майбороди, етнополітика як феномен суспільного життя спрямована у бік пошуку найбільш гармонійних національних відносин в багатонаціональній державі. Така модель мусить враховувати як соціальну (класову, професійну, вікову тощо) приналежність людей, так і їхні відповідні інтереси, що впливають з етнічної ідентичності. Неодмінною умовою функціонування етнополітичної моделі є врахування феномену етнічної ідентичності національного складу населення в діяльності всіх державних інститутів. Етнополітика – це сфера суспільного життя в багатонаціональних державах, до якої належать політичні взаємини державної нації (нації-держави) з етнічними групами всередині держави, а також етнічних груп між собою.

Етнонаціональна політика має визначену структуру, компоненти якої тісно взаємодіють між собою та з інститутами влади. Їх можна звести до трьох напрямків:

1. Етнополітичні відносини суб'єктів певної країни, які виявляють певний характер взаємозв'язків етносів між собою та з інститутами влади. У змістовному плані вони характеризують багатоманітну взаємодію національної еліти та багатонаціонального електорату, національних рухів, партій тощо. Показником етнополітичного життя тут є відносини суб'єктів етнополітики у змаганні за політичне панування або задоволення власних інтересів — свідоме національне примирення чи міжнаціональний конфлікт у суспільстві;
2. Етнополітична свідомість, що виявляє залежність політичного життя від ставлення етносів до інститутів влади. Етнонаціональна політика тут є не чим іншим, як безперервним втіленням інституціями національних ідеалів, цілей, норм і настанов, рекрутуванням національних еліт;
3. Етнополітична організація як частина організаційних структур держави та етноспільнот у вигляді національних автономій, етноеліти, національних рухів, партій та інших ланок. Відбиваючи національний склад держави, вона зосереджує в собі владні волевиявлення цього поліетнічного складу, втілює його в керівні рішення, надає певної спрямованості процесові міжнаціональних відносин. Наявність і взаємодія цих структурних елементів дозволяє здійснювати етнополітичні функції в поліетнічному суспільстві

Зацікавленість українського суспільства у модернізації державних інституцій на основі європейських підходів є досить значною, що, в свою чергу, вимагає удосконалення, а подекуди і розбудови, злагоджених механізмів державного управління.

Євроінтеграційні прагнення України ставлять на порядок денний питання про вдосконалення системи виконавчої влади, оскільки саме вона відповідальна за реалізацію різноманітних державних функцій, у тому числі й політики європейської інтеграції.

Сучасні тенденції світового розвитку характеризуються глобальною трансформацією усіх країн світу до нового якісного стану, нового типу цивілізації третього тисячоліття.

Характерною рисою сучасного світового соціально-економічного і політичного розвитку є бурхливий розвиток інтеграційних процесів у світі та Європі, зокрема, Європейська інтеграція є магістральним напрямом розвитку континенту, який визначить як ситуацію у самій Європі в третьому тисячолітті, так і її місце у світі. Від часу свого заснування 1957 року Євросоюз поступово перетворився на один із найпотужніших фінансово-економічних і політичних центрів світу, першорядний компонент новостворюваної архітектури європейської безпеки, ядро системи європейських цінностей і стандартів.

Європейський вибір України, визначений у початковий період формування основ її зовнішньої політики, став природним результатом здобуття країною державної незалежності.

Він відображає життєво важливі інтереси України, викристалізувався з усієї попередньої історії українського народу, його ментальності та глибоких демократичних традицій, ґрунтується на законному прагненні громадян України бачити свою державу невід'ємною частиною єдиної Європи.

Відтак, євроінтеграційний курс здатний забезпечити нашій державі гідне місце в сім'ї європейських народів. Європейський напрям зовнішньої політики України – один із шляхів модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності українського виробництва, можливості виходу на внутрішній ринок ЄС.

Відтак, для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності українського товаровиробника, можливість виходу на єдиний внутрішній ринок ЄС. У політичному аспекті європейська інтеграція детермінує модернізацію правового поля української держави, демократизацію її політичної та інституціональної систем. Співпраця з ЄС сприятиме наближенню соціальних умов України до високих європейських стандартів, підвищенню рівня життя та статку населення. У культурно-цивілізаційному аспекті євроінтеграція – це шлях до активізації взаємообміну між українською та західноєвропейською гуманістичною культурами, одночасне становлення України як інтегрованої частини глобального суспільства, так і національної держави.

Європейська інтеграція на сучасному етапі – це магістральний напрям розвитку континенту, який визначить ситуацію в самій Європі у третьому тисячолітті, так і її місце у світі. З часу свого заснування в 1957 р. (ЄЕС, а сам ЄС – 1991) Європейський Союз поступово перетворився на один із найпотужніших політичних і фінансово-економічних центрів сучасного світу, першорядний компонент новоствореної архітектури європейської безпеки, ядро системи європейських стандартів.

Державна політика України у сфері Європейської інтеграції почала формуватися після проголошення незалежності. Європейський Союз визнав створення нашої держави однією з найважливіших подій в історії сучасної Європи та висловив переконання, демократична сильна Україна зможе зробити значний внесок у загальну європейську стабільність. Про це було зазначено у спільній позиції країн членів Євросоюзу у листопаді 1994 року. До того ж, Європейський Союз висловив свій намір підтримувати незалежність, територіальну цілісність і суверенітет України у своєму плані дій для України, розробленому в той час.

Євросоюз та Україна почали переговори про укладення нової посиленої Угоди про асоціацію, що включатиме і створення Зони вільної торгівлі (за рік до закінчення терміну дії Угоди про партнерство та співробітництво), адже після десятирічного співробітництва між Україною та Євросоюзом у форматі УПС взаємні договірно-правові зобов'язання сторін потребували суттєвого розширення через досягнення та нові виклики співпраці. Хоча переговори щодо Угоди про асоціацію між ЄС та Україною було офіційно завершено, а її зміст парафовано 2012 р., наразі важливим є її підписання, адже укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також її реалізація відповідає державній євроінтеграційній політиці нашої країни.

Формування та розвиток Європейського Союзу – складний, багатоетапний процес, у ході якого країнам-учасникам доводиться розв'язувати гострі економічні, соціальні, політико-правові проблеми, шукати і знаходити адекватні відповіді на виклики часу. У розвитку європейського інтеграційного процесу можна простежити декілька етапів, кожному з яких були притаманні певні риси й особливості, що знайшли своє відображення в організації Європейського співтовариства, змінах в інституціональній структурі й характері взаємовідносин між країнами-членами, розвиткові права Європейських співтовариств, досягненнях в економічній, соціальній, валютно-фінансовій сферах тощо. За роки свого існування ЄС перетворюється із суто економічного об'єднання у політичне з єдиним європейським громадянством, єдиною валютою, і навіть бажанням створити єдину конституцію

Сучасна інтеграційна система Європейського Союзу може бути охарактеризована як унікальне утворення, в основі якого поєднуються два різні, але взаємодоповнюючі типи міжнародного співробітництва, – наддержавної організації та міждержавного об’єднання. Відповідно, визначаючи форму устрою сучасного Євросоюзу, можна виділити в ньому риси як федерації, так і конфедерації. Серед федеративних ознак, які фактично притаманні сучасному Євросоюзу, можна назвати такі:

- 1) система управління ЄС як така є поєднанням принаймні двох управлінських складових;
- 2) європейські договори поширюють власну юрисдикцію на обидві управлінські складові;
- 3) наявність положень про спільне управління в галузях, де юрисдикція ЄС та його держав-членів переплітаються;
- 4) загальноєвропейському праву ЄС притаманне верховенство над законодавством національним;
- 5) загальноєвропейське законодавство імплементується на основі акомодатії національних рішень, зобов’язуючи при цьому окремі держави-члени визнати результати таких рішень навіть за умов власної незгоди;
- 6) структура та функціонування інститутів Євросоюзу ґрунтуються не лише на основі мажоритарного представництва, але й на врахуванні позицій так званої “меншості”, тобто малих держав у Парламенті та Раді міністрів;
- 7) суд ЄС є арбітром у конфліктних ситуаціях між євроінститутами і країнами-членами ЄС, а також між громадянами та національними урядами держав-членів;
- 8) з 1979 року в межах ЄЕС/ЄС шляхом прямих виборів обирається Європарламент, роль якого постійно зростає.

Серед чинників, що визначають необхідність проведення реформування політичної системи України в контексті євроінтеграції можна визначити такі: подолання суперечностей демократії та поліпшення її функціонування; заходи щодо усунення найбільш серйозних порушень у діяльності парламентської демократії; зміна методів рекрутування народних представників і посадових осіб; скорочення бюрократичного апарату; скорочення терміну дії депутатських мандатів; вплив на партії ззовні через наукові інститути, фонди тощо; посилення розвитку місцевого самоврядування; поступове впровадження моделі праймериз (первинних виборів).

Важливою проблемою в рамках цієї групи є суперечності в інституті громадянського суспільства. Тобто, в Україні нині немає сталих комунікацій між державною владою і населенням, не розвинена так звана електронна демократія та не сформований електронний уряд. Проблеми зі становленням демократії, забезпеченням прав людини і верховенства права істотно гальмують процес європейської інтеграції. Навіть поверхові проблеми з реалізацією європейських політичних цінностей можуть зупинити або істотно загальмувати євроінтеграційні процеси.

Наступним важливим чинником, що гальмує євроінтеграційні процеси в Україні, є загострення внутрішніх політичних конфліктів. Сучасний етап державотворення в Україні супроводжується конфліктами між виконавчими і законодавчими функціональними суб'єктами влади, партіями, окремими політичними лідерами, парламентськими фракціями, Секретаріатом Президента й апарату Кабінету Міністрів, між центральною і місцевою владою, державними адміністраціями і місцевими радами тощо. Спостерігається намагання утвердити зверхність однієї гілки влади над іншою.

Така ситуація може призвести до руйнування самої демократичної структури, а перманентна боротьба за владу довести до виникнення авторитарної чи тоталітарної сили.

Таким чином, конфліктність у процесі формування політичної системи зумовлена багатьма причинами, зокрема зміною суспільних відносин, формуванням нових політичних структур, утвердженням і формуванням нової політичної еліти.

Україна і НАТО

Безпека України має вагомe значення для НАТО і усіх держав–членів Альянсу. Альянс цілковито підтримує невіддільне право України на самооборону, а також її право обирати власні механізми безпеки. Майбутнє України – в НАТО. Відносини між Україною і НАТО почали розвиватися ще на початку 90-х років ХХ ст. і відтоді стали одним з найбільш значущих партнерств НАТО. Починаючи із 2014 року, у зв'язку з незаконною анексією Криму Росією, співробітництво між Україною і НАТО у низці ключових галузей було активізовано. Від початку повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році як НАТО, так і держави–члени Альянсу надають Україні допомогу на безпрецедентному рівні.

Розвиток відносин Україна – НАТО

Діалог і співпраця розпочалися, коли Україна, яка щойно набула державної незалежності, вступила до Ради північноатлантичного співробітництва (1991 рік) і програми «Партнерство заради миру» (1994 рік).

Відносини набули подальшого розвитку внаслідок підписання у 1997 році Хартії про особливе партнерство, а згодом завдяки підписанню у 2009 році Декларації про доповнення до Хартії, у якій знову підтверджено рішення, ухвалене лідерами НАТО на Бухарестському саміті у 2008 році, що Україна стане членом Альянсу.

На основі Хартії про особливе партнерство між Україною і НАТО від 1997 року було створено Комісію Україна – НАТО як основний орган розвитку відносин Україна – НАТО і управління заходами співробітництва. У 2023 році на заміну Комісії Україна – НАТО створено Раду Україна – НАТО, у складі якої держави-члени Альянсу і Україна засідають як рівні. Зміна формату свідчить про зміцнення політичних зв'язків між Україною і НАТО і вищий ступінь інтеграції України до Альянсу.

З часом співпраця поглиблювалася, і вона є взаємовигідною. Україна має давню історію активної участі в операціях і місіях під проводом НАТО.

Політична і практична підтримка України

НАТО у найрішучіший спосіб засуджує загарбницьку війну Росії проти України. Російська агресія істотно підриває євроатлантичну і глобальну безпеку і становить тяжке порушення міжнародного права. Згідно з відповідними резолюціями Генеральної Асамблеї ООН, держави-члени НАТО вимагають, щоб Росія негайно поклала край війні, припинила застосування сили проти України і беззастережно вивела усі свої війська з території України.

Держави-члени Альянсу не визнають і ніколи не визнають незаконну і нелегітимну анексію Росією українських територій, включаючи Крим. Відколи Росія здійснила нелегальну анексію Криму і від початку її агресії на сході України у 2014 році, збільшено підтримку України з боку НАТО у галузі розвитку спроможностей і розбудови потенціалу, а також забезпечено підготовку десятків тисяч українських військовослужбовців.

З часу Варшавського саміту НАТО у липні 2016 року практичну підтримку Україні з боку НАТО оформлено у вигляді Комплексної програми допомоги (КПД). На Мадридському саміті у 2022 році держави-члени Альянсу поглибили КПД для збільшення допомоги Україні. На Вільнюському саміті НАТО у 2023 році держави-члени Альянсу ухвалили рішення про перетворення КПД на багаторічну програму допомоги, щоб сприяти відбудові структур безпеки і оборони України і переходу до цілковитої оперативної сумісності з НАТО.

Солідарність НАТО з урядом і народом України, які героїчно захищають свою державу, свою землю і наші спільні цінності, є непохитною. Альянс цілковито підтримує невіддільне право України на самооборону, закріплене у Статті 51 Статуту Організації Об'єднаних Націй. Держави-члени НАТО підтримуватимуть Україну стільки, скільки знадобиться.

Прагнення України до членства в Альянсі

З огляду на прагнення України вступити до НАТО, на Бухарестському саміті у 2008 році держави-члени погодили, що Україна стане членом Альянсу. Вони також дійшли згоди про те, що наступним кроком на її шляху до вступу мав стати План дій щодо членства (ПДЧ) – програма реформування у політичній, економічній, оборонній, ресурсній, безпековій і правовій сферах для країн-претендентів. У 2009 році було запроваджено Річну національну програму (РНП) як ключовий інструмент просування України до євроатлантичної інтеграції і запровадження відповідних реформ.

У період з 2010 до 2014 рр. Україна дотримувалася політики позаблоковості, відмовившись від неї внаслідок російської агресії. У червні 2017 року Верховна Рада України ухвалила закон, за яким членство в НАТО було знову оголошено стратегічною метою зовнішньої і безпекової політики країни. У 2019 році набула чинності відповідна поправка до Конституції України.

У вересні 2020 року Президент Володимир Зеленський ухвалив нову Стратегію національної безпеки України, яка забезпечує основу для розвитку особливого партнерства між Україною і НАТО, маючи на меті вступ України до Альянсу. У вересні 2022 року у світлі намагань Росії здійснити незаконну анексію українських територій, Україна знову висловила прохання про вступ до НАТО.

На саміті НАТО у Вільнюсі у 2023 році держави-члени Альянсу підтвердили відданість майбутньому вступу України до НАТО. Визнаючи, що Україна підвищила рівень оперативної сумісності з НАТО і досягла істотного поступу у запровадженні реформ, вони вирішили, що на шляху України до цілковитої євроатлантичної інтеграції більше немає потреби у Плані дій щодо членства. Держави-члени Альянсу і надалі підтримуватимуть Україну і аналізуватимуть її здобутки у досягненні оперативної сумісності, а також додаткових демократичних і безпекових перетворень, що є необхідною умовою для вступу до НАТО. Міністри закордонних справ НАТО регулярно оцінюватимуть поступ за допомогою адаптованої Річної національної програми. НАТО зможе запросити Україну вступити до Альянсу, коли держави-члени погодяться і будуть виконані умови.

Дякую за увагу!